

СТАНОВИЩЕ

от проф. д.ф.н. Калина Грозева Лукова
пенсионер, хоноруван преподавател в Бургаски свободен университет

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

по: област на висше образование 2. Хуманитарни науки,
професионално направление 2.1. Филология,
докторска програма **Антична и западноевропейска литература: сравнително литературознание.**

Автор: Весела Атанасова Ганева.

Тема: „Музиката и романът от края на XX век и началото на XXI век (проблеми на екфразиса и времепротичането)“

Научен ръководител: проф. д.ф.н. Клео Стефанова Протохристова-Ямболиева.

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със заповед № РД-21-1146 от 03.06.2024 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Музиката и романът от края на XX век и началото на XXI век (проблеми на екфразиса и времепротичането)“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология, докторска програма Антична и западноевропейска литература: сравнително литературознание. Автор на дисертационния труд е : Весела Атанасова Ганева – докторантка в редовна форма на обучение към катедра „История на литературата и сравнително литературознание“ с научен ръководител проф. д.ф.н. Клео Стефанова Протохристова-Ямболиева от ПУ “Паисий Хилендарски“. Представеният от Весела Атанасова Ганева комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ, включва следните документи: молба до Ректора на ПУ за разкриване на процедурата за защита на дисертационен труд: автобиография в европейски формат; протокол от катедрения съвет, свързан с докладване на готовността за откриване на процедурата и с предварително обсъждане на дисертационния труд; дисертационен труд; автореферат; списък на научните публикации по темата на дисертацията; копия на научните публикации; декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи.

Докторантът е приложил 5 броя статии в списания с научно рецензиране, реферирани в НАЦИД .

Кратки биографични данни за докторанта

Весела Атанасова Ганева завършва магистърска програма „Актуална българистика“ в ПУ “Паисий Хилендарски“ през 2019г. От 2021г. е докторант по Антична и западноевропейска литература и води упражнения по тази дисциплина в същия университет. Участва в научни форуми и работи по международни проекти.

2. Актуалност на тематиката

Проблематиката на дисертацията е във висока степен актуална, защото представянето на музикалната тема в романи от края на ХХ век и началото на ХХІ век чрез техниките на екфразиса и времепротичането проектират важни проблеми на дигиталната комуникация в съвременното общество. Музикалните предпочитания на героите се изследват като ефект от влиянието на мултимедийните технологии върху личността и социума.

3. Познаване на проблема

Весела Ганева демонстрира отлични познания по интердисциплинарната проблематика в областта на музикалната теория, изкуствознание, философия, литературознание и литературна критика. Използва коректно и целенасочено респектираща библиография на български и английски език. Работи творчески и приносно с литературните текстове.

4. Методика на изследването

Избраната методика включва теоретичен и сравнителен анализ на екфрастични техники и модели в романите на Дженифър Игън, Зейди Смит, Емилия Дворянова и др., в резултат на което успешно се изследват функциите на музикалния екфразис в литературния текст и се идентифицира като герой новият слушател, наречен съвременник.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертационният труд се състои от увод, четири глави, заключение, две приложения и библиография. Работната хипотеза е, че „съвременните романи, използващи музикалната тема, създават вътрешномузикални разкази с времеви сюжетни линии, които се подчиняват на музикални правила, пряко обвързани с техниката на екфразиса“, и чрез нея се решават „две основни задачи: по какъв начин техниката на екфразиса си взаимодейства със структурата на произведението и каква информация за характеристики на героите и за средата, която обитават, се съдържа в съответните екфрастични части“. (стр.4)

Изследването целенасочено се стреми към изпълнението на тези задачи. Първа глава „Многоликата природа на екфразиса“ се състои от седем подглави – историко-теоретични

срезове, в които се проблематизират понятията античен екфразис, музикален екфразис, времепротичане. Убедителният концептуален, сравнителен и аналитичен подход демонстрира високата литературоведска култура на докторантката, адекватния избор на примери за екфрастични употреби от Античността до съвременния музикален роман.

Стремежът към теоретична яснота е важно достойнство на изследването, например в сравнението програмна музика – екфразис; спецификата на мнемотичния екфразис; коректното обговаряне на теориите за сетивата (Лорън Уолт, Томас Ленън) и за времепротичането (Бергсон).

Втора глава „Екфразисът като структуриращ елемент в съвременния рок роман“ със своите 11 жанрово-аналитични фрагмента е най-обемна и творчески-продуктивна чрез приносните наблюдения върху дигиталната еволюция на рок романа в проекциите на съвременния музикален екфразис. Като модел се анализира романът “Жестокото присъствие на времето“ на Дженифър Игън - в пресичането на дигитално и музикално структуриране, като се използва и личният уебсайт на Игън.

Ще открия изследователските постижения и открития на В. Ганева: идентификация на нов тип герой – дигитален съвременник (по Агамбен) чрез музикалните му пристрастия; жанровите и социокултурни промени, обусловени от прехода аналогова-дигитална музика; оригиналното осмисляне на музикалните паузи като диалогични пространства и на мнемотичния екфразис, заместващ повествователното време; открояването на аналогови и дигитални конструкти в романовото писане („Великите паузи в рокендрола“) като нова комуникативна стратегия. Впечатлява и великолепият семиотично-музикален анализ на текстовете на трите песни в тази глава, фокусиращ изследователските послания.

В. Ганева доказва с аналитичен финес, че романът на Игън е синтез от различни типове екфразис, свързани в музикален албум.

Трета глава „Роман фуга“ разглежда особености на жанра фуга, експлицирани в романа на Емилия Дворянова „Passion или смъртта на Алиса“, но чрез структурните употреби на музикалния екфразис. Този проблем не е анализиран в съществуващата литературна критика за романа. В. Ганева изследва специфични техники: екфрастични диалози, безпунктуационно писане, напомнящо нотна партитура; интерпретация на отделните части като вокални монолози, сетивни контрапункти; огледални противоположности.

Приносно е сравнителното изследване на метафората бягство в романите на Дворянова, Кундера („Безсмъртие“), Джулиан Барнс („Шумът на времето“), като бягство в музиката и

създаване на мисловни картини. В. Ганева акцентира идеята, че музикалното време, пречупено през спомените, замества повествователното.

В четвърта глава „Музикалният екфразис в романите на Смит – от традиция до експеримент“ се изследват романите на Смит „Бели зъби“, „За красотата“, „NW“. Постигание за В. Ганева е анализът на музикалната интертекстуалност в романа „За красотата“, свързвайки го с „Хаурдс енд“ на Форстър и други текстове. Докторантката демонстрира подготвеност и усет да извлича и интерпретира множество интертекстуални връзки в употребите на екфразис – художествен и музикален (Моцарт-Бетовен).

Обобщаващото послание на авторката е, че употребата на екфразиса е „ефективен артистичен отговор в защита на личното пространство и алтернатива на настъпващия дигитален свят.“ (187 стр.)

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Представени са 5 статии по дисертацията: 3 - в списания, реферирани в НАЦИД, 1 – в сборник от Международна конференция, реферирани в НАЦИД, и 1 – в сборник от Национална конференция, реферирани в НАЦИД.

В статията „Съвременните комуникационни стратегии в романа „Жестокото присъствие на времето“ на Дженифър Игън се изследва дигиталната комуникация в текста, предсказвайки промените във вербалното общуване.

Статиите представят ключови, приносни моменти от проучването: движението от аналогова към дигиталната комуникация; идеята за холообрази на базата на неврологията и на музикалната психология; семантиката на метафората „дигитална пустиня“; съвременната мултикултурална полифония; особеностите на музикалния роман фуга.

Дисертацията и нейните постижения са оригинален, личен принос на авторката.

7. Автореферат

Авторефератът на дисертационния труд представя прецизно и подробно концепцията, проблематиката на изследването и постигнатите резултати. Той отговаря на съответните изисквания.

Приемам напълно коректната самооценка на приносите.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Дисертацията е иновативно, системно и първо проучване в българската литературна критика на музикалния екфразис и времепротичането в съвременни романи от края на XX в. и началото на XXI в. Особено актуално е проблемното съпоставяне на аналогова и дигитална комуникация във футуристичен план.

Новаторски са постиженията в жанровите анализи на романа рок и на романа фуга, на английската сериокомична традиция; концептуализирането на героя съвременник.

Дисертацията може да се използва в обучението по Западноевропейска литература, Сравнително литературознание, Жанрология.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд **съдържа** научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и **отговарят на всички** изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Дисертационният труд показва, че докторантката Весела Атанасова Ганева **притежава** задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност Антична и западноевропейска литература: сравнително литературознание, като **демонстрира** качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, убедено давам своята **положителна** оценка за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и предлагам на почитаемото научно жури да **присъди** образователната и научна степен „доктор“ на Весела Атанасова Ганева в област на висше образование: 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология, докторска програма Антична и западноевропейска литература: сравнително литературознание.

28.08.2024 г.

Изготвил становището: проф. д.ф.н. Калина Лукова
(подпис)